

Leersteun

Inleiding

In het regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2019-2024 werd de ambitie geformuleerd om leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften de juiste ondersteuning te geven op de juiste plaats.

De Vlaamse Regering hechtte in 2019 haar goedkeuring aan de nota “Naar een begeleidingsdecreet voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften”. In die nota werden een aantal belangrijke principes meegegeven voor het uitschrijven van een conceptnota leersteun.

Elke leerling in onze scholen heeft recht op de juiste ondersteuning. Dat was ook de doelstelling toen het M-decreet in 2014 werd ingevoerd.

Na de invoering van het M-decreet bleek het nobele doel vaak te botsen met de realiteit. Zo schoot de ondersteuning voor scholen van het gewoon onderwijs tekort. Er waren eveneens te veel procedures en administratieve last voor scholen.

Bijkomstig was men soms onvoldoende voorbereid om in te staan voor basiszorg en verhoogde zorg om leerlingen met een geringe beperking te kunnen opvangen in het gewoon onderwijs. Daarnaast was binnen het vorig ondersteuningsmodel de externe ondersteuning en expertise ter zake versnipperd over teveel instellingen.

Bijkomstig dienden leerkrachten vaak veel tijd te investeren in de zorg voor een leerling met zorgnoden, wat soms ten koste ging van de rest van de klas.

Daarom is er een nieuw Leersteundecreet in het leven geroepen, dat het M-Decreet vervangt.

Evolutie naar inclusie

Het beleid voor onderwijs aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften past binnen internationale regels voor de rechten van personen met een handicap. Het VN-Verdrag over de rechten van personen met een handicap werd in 2009 door de Belgische overheden geratificeerd. Dat VN-Verdrag bevat bepalingen over onderwijs aan kinderen en jongeren met een handicap, waaronder de geleidelijke realisatie van inclusief onderwijs.

Ook artikel 22ter van de Grondwet bepaalt dat iedere persoon met een handicap recht heeft op volledige inclusie in de samenleving, met inbegrip van het recht op redelijke aanpassingen.

Het beleid voor onderwijs aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften beoogt een verdere en geleidelijke realisatie van inclusief onderwijs. Concreet is het doel om scholen te versterken en meer leerlingen in het gewoon onderwijs school te laten lopen en dus minder leerlingen naar scholen voor buitengewoon onderwijs te verwijzen.

Beleid en Belangenbehartiging

Leersteundecreet

De Vlaamse regering heeft groen licht gegeven voor het leersteundecreet, dat vanaf 1 september 2023 het M-decreet zal vervangen. Doelstelling van het decreet is om de beste plaats te zoeken voor elke leerling, met welke beperking dan ook: in het gewoon onderwijs als het kan, in het buitengewoon onderwijs als dat nodig is.

Het kluwen aan ondersteuningsnetwerken dat actief was, is volledig vervangen door 46 leersteuncentra die voor elke vorm van handicap of stoornis expertise in huis zullen hebben. Het GO! neemt hiervoor 12 leersteuncentra voor haar rekening.

De centrale diensten hebben continu en breed geïnformeerd over de voortgang van leersteun en dit via verschillende kanalen. We hebben de interne participatiestructuren benut, de Permanent Technische Commissies, regelmatig overleg met de Algemeen directeurs en de coördinatoren van de huidige ondersteuningsnetwerken. Er werd regelmatig informatie verstrekt en er zijn Q&A-sessies gehouden voor de huidige coördinatoren en andere afgevaardigden van de scholengroepen.

Doel van het nieuwe decreet is om de beste plaats te zoeken voor elke leerling, met welke beperking dan ook. 'Leerlingen met speciale zorgnoden kunnen terecht in het gewone onderwijs, al beslist de klassenraad finaal wanneer het alsnog niet lukt om een bepaalde leerling de juiste zorg aan te bieden of wanneer de zorg voor die ene leerling ten koste gaat van de andere leerlingen. Voor sommige leerlingen zal het buitengewoon onderwijs altijd de beste plaats zijn. Er wordt daarom geïnvesteerd in scholen van het gewoon onderwijs die leerlingen met extra zorgnoden opnemen.

Een decreet over leersteun moet de onderwijswetgeving in overeenstemming brengen met de grondwet en met het internationaal recht. Het recht op inclusief onderwijs en op inclusie in de maatschappij moet gegarandeerd worden voor álle leerlingen, ook voor leerlingen die een individueel aangepast curriculum volgen of een verslag hebben voor toegang tot opleidingsvorm 4 in het buitengewoon onderwijs.

In essentie komt het erop neer dat het huidige ondersteuningsmodel wordt omgevormd tot een eenvoudiger model, waarbij alle leersteun vanuit 1 spoor komt. De huidige ondersteuningsnetwerken zullen evolueren naar leersteuncentra, die leersteun voor alle types aanleveren. Het leersteuncentrum wordt het vast aanspreekpunt voor scholen en ouders.

Het uiteindelijk doel is bereikt om binnen het GO! 12 verzelfstandigde leercentra op te richten die minstens één of meerdere scholengroepen omvatten. Het bestuur wordt gefaciliteerd binnen één scholengroep. Het leersteuncentrum moet het aanspreekpunt worden voor alle types. Scholen hebben zelf kunnen kiezen met welk leersteuncentrum ze samenwerken.. De scholen zullen vertegenwoordigd zijn in een leersteunraad.

Elk leersteuncentrum moet ook samenwerken met het buitengewoon onderwijs om expertise uit te wisselen en de leerondersteuners te professionaliseren. Voor het uitbouwen van specifieke expertise denkt men binnen het GO! aan een netoverschrijdende community's tussen de leersteuncentra.

Leerlingen met gelijkaardige noden moeten evenwaardige ondersteuning krijgen. Het moet onze ambitie zijn, om ervoor te zorgen dat alle leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen met een maximale leerwinst. Dit zullen we doen door in te zetten op de versterking van het gewoon onderwijs, de leersteun en het buitengewoon onderwijs. We ambiëren hiervoor o.m. een sterke

basiszorg en verhoogde zorg in het gewoon onderwijs. Om kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding te garanderen, krijgen onze pedagogische begeleidingsdiensten en CLB's hierin een prominente en proactieve rol. Het effect van hun hulp moet voelbaar zijn op de klasvloer.

Met de CLB-sector bekijkt men de (gemotiveerde) verslagen om ze vanuit een meer gelijkgerichte visie op te maken. De naam wijzigt in GC-verslag: verslag gemeenschappelijk curriculum, een verslag dat toegang geeft tot leersteun bij een gemeenschappelijk curriculum.

En om de kwaliteit van leersteun te monitoren, werkte de inspectie een referentiekader uit. De onderwijsinspectie stelt hiertoe op basis van het referentiekader onderwijskwaliteit, op basis van het referentiekader CLB-kwaliteit en op basis van het referentiekader kwaliteitsvolle leersteun, het toezichtkader en de doorlichtingsinstrumenten op en maakt die bekend.

Leerlingen die vandaag al recht hebben op ondersteuning, zullen die blijven krijgen. De huidige ondersteuners kunnen hun taak als ondersteuner blijven opnemen.

Het decreet leersteun en het leersteunmodel zijn van start gegaan op de eerste schooldag van dit nieuw schooljaar.

Wat is leersteun

Leersteun is ondersteuning voor scholen voor gewoon onderwijs waar leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften les volgen.

Met leersteun streeft men naar

- Maximale ontplooiing, leerwinst, welbevinden, zelfredzaamheid en volwaardige participatie van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften die beschikken over een GC-verslag, IAC-verslag of OV4-verslag
- Versterken van de competenties van leerkrachten en schoolteams in het begeleiden van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en het creëren van een inclusieve klaspraktijk en schoolcultuur

Leersteun bouwt verder op het beleid van leerlingenbegeleiding dat elke basisschool en secundaire school voor al haar leerlingen uitbouwt. Scholen werken volgens het zorgcontinuüm om samen met de ouders en het CLB alle leerlingen zo goed mogelijk te begeleiden d.m.v. de brede basiszorg, verhoogde zorg en uitbreiding van zorg.

Als de brede basiszorg en verhoogde zorg niet volstaan en uitbreiding van zorg nodig is, of als een leerling een individueel aangepast curriculum volgt of een traject volgt met een OV4-verslag, dan kan een school voor gewoon onderwijs vanuit het leersteuncentrum extra ondersteuning en expertise aanvragen.

Leersteun wordt steeds gegeven op basis van de onderwijsbehoeften en ondersteuningsnoden van de leerling en de leerkracht(en). Leersteun wordt zowel leerlinggericht, leerkrachtgericht als schoolteamgericht ingezet.

De leersteun moet maximaal voelbaar zijn op de klasvloer.

De leersteuncentra

Alle leersteuncentra beschikken over onderwijskundige expertise, handicap-specifieke expertise, inclusie-expertise, en expertise op het vlak van coaching.

Elk leersteuncentrum moet daarom zijn team multidisciplinair samenstellen zodat onderwijskundige, paramedische, sociale, psychologische en orthopedagogische expertises vertegenwoordigd zijn.

De handicap-specifieke expertise heeft betrekking op alle types die in de regelgeving worden gedefinieerd en waar leerlingen via een GC-verslag, IAC-verslag of OV4-verslag naar georiënteerd kunnen worden:

Leersteuncentra bieden leersteun voor al deze types, tenzij ze structureel samenwerken met een ander leersteuncentrum voor ondersteuning type 4, 6 of 7. Er bestaan ook specifieke leersteuncentra die enkel leersteun type 4, 6 en 7 bieden waarmee leersteuncentra structureel kunnen samenwerken.

Voor concrete vragen tot leersteun (van eender welk type) kan een leersteuncentrum ook ad hoc samenwerken met een ander leersteuncentrum wanneer dat nodig is om de vereiste expertise te kunnen bieden.

Elk leersteuncentrum is ervoor verantwoordelijk kwaliteitsvolle leersteun te bieden aan de scholen voor gewoon onderwijs, in lijn met de verwachtingen van het referentiekader voor kwaliteitsvolle leersteun.

De partners van de leersteuncentra

Leersteuncentra werken samen met partners om kwaliteitsvolle ondersteuning te kunnen bieden.

Ze werken in de eerste plaats samen met de scholen gewoon onderwijs voor het bieden van leersteun. In concrete leersteuntrajecten is er steeds samenwerking met de leerling, de leerkrachten en de ouders.

De CLB's zijn partner van de scholen in alle fases van het zorgcontinuüm. Ze dragen bij aan een sterke brede basiszorg en verhoogde zorg via hun signaalfunctie en de consultatieve leerlingenbegeleiding en ze zorgen voor een kwaliteitsvolle handelingsgerichte diagnostiek vanaf de fase van uitbreiding van zorg.

De PBD's begeleiden de leersteuncentra en zijn partner van de scholen voor ondersteuning van het schoolbeleid in het algemeen en het professionaliseren van het beleid op leerlingenbegeleiding in het bijzonder.

Er is samenwerking met scholen voor buitengewoon onderwijs voor gezamenlijke expertisedeling en -ontwikkeling.

Er is samenwerking met welzijnspartners voor het vormgeven van kwaliteitsvolle trajecten voor leerlingen, alsook voor expertisedeling en -ontwikkeling.

Elke school voor gewoon onderwijs die is aangesloten bij het leersteuncentrum wordt vertegenwoordigd in de leersteunraad. In de leersteunraad kunnen ook andere partners betrokken worden. De leersteunraad heeft een adviserende bevoegdheid.

Elk leersteuncentrum heeft ook een informatiepunt voor ouders, leerlingen en scholen. Je kan er terecht voor algemene informatie of met vragen over leersteun

Financiering en omkadering van leersteuncentra

Alle middelen die vandaag worden ingezet in het ondersteuningsmodel gaan naar het leersteunmodel. Er vloeit jaarlijks 195 miljoen euro naar het ondersteuningsmodel om te garanderen dat alle ondersteuning op een vlotte manier op de juiste plaats terechtkomt..

Leersteuncentra ontvangen omkadering voor leersteun.

De achterliggende financieringsmechanismen voor deze omkadering blijven wel verschillend: open end voor type 2, 4, 6 en 7, en enveloppe voor type basisaanbod, 3 en 9.

Open end wil zeggen dat elke leerling middelen genereert. Voor leerlingen met een IAC-verslag of OV4-verslag wordt gelijke omkadering voorzien als in het buitengewoon onderwijs. Voor leerlingen met een GC-verslag is een bepaald aantal punten per leerling bepaald.

Enveloppefinanciering wil zeggen dat een vast pakket aan middelen jaarlijks over de leersteuncentra wordt verdeeld voor het bieden van leersteun voor die leerlingen.

Voor de op te richten leersteuncentra komen extra middelen voor directie, coördinatie en administratie. Deze middelen zijn inderdaad de punten die de LSC zullen ontvangen voor de

secundaire processen. Die zullen samen worden berekend met de punten leersteun voor de LSC.

Leersteuncentra ontvangen daarnaast ook werkingsbudget.

Daarbij komt er jaarlijks 4,3 miljoen euro extra om directie, coördinatie en administratie te voorzien in de nieuwe leersteuncentra. Ook krijgen leersteuncentra de eerste 2 schooljaren 2 keer 5 miljoen euro om een goede opstart over de LSC's mogelijk te maken.

Wijzigingen op de klasvloer

Elke leerling met specifieke onderwijsbehoeften kan zich inschrijven in een school voor gewoon onderwijs. Leerlingen kunnen daar het gemeenschappelijke curriculum of een individueel aangepast curriculum volgen.

Naast sterke leerkrachten hebben we ook deskundige ondersteuners nodig. Een leerkracht kan het immers niet altijd alleen en kan geen deskundige zijn in alle mogelijke taal- leer- of ontwikkelingsstoornissen.

Belangrijk hierbij is dat de hulpvraag van leerkrachten, via het CLB, snel door kan stromen naar de Leersteuncentra.

De leerondersteuners worden hét aanspreekpunt voor leerkrachten en ouders. De expertise in de leersteuncentra wordt zo beter bewaakt en versterkt.

De leerondersteuners bieden ondersteuning aan de individuele leerling maar ook aan lkn en het hele schoolteam ter versterking van de competenties.

Deze dragen bij aan een passende manier om leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften kwaliteitsvol te begeleiden en een inclusieve onderwijscontext te creëren.

Leersteun is een gelijkwaardige samenwerking tussen alle betrokkenen. Met als ultieme doel een volwaardige participatie van de leerling met specifieke onderwijsbehoeften in het gewoon basis- en secundair onderwijs.

Wie komt in aanmerking voor leersteun

Leerlingen die in het ondersteuningsmodel al ondersteuning kregen, zullen die ook in het leersteunmodel blijven krijgen zolang dat nodig is.

Voor nieuwe leerlingen die de fases 0 en 1 hebben doorlopen en als blijkt dat het volgen van het gemeenschappelijke curriculum met redelijke aanpassingen niet haalbaar is, kunnen scholen leersteun aanvragen.

Het CLB kan hiertoe volgende verslagen opmaken

- GC-verslag, verslag gemeenschappelijk curriculum;
- IAC-verslag, verslag individueel aangepast curriculum;
- OV4-verslag, verslag opleidingsvorm 4. Voor Iln die in het secundair onderwijs een gemeenschappelijk curriculum aan kunnen, maar waarbij een aangepaste context en zeer intensieve ondersteuning nodig

Deze nieuwe verslagen zijn van toepassing vanaf 1 september 2023.

Een leerling die het gemeenschappelijk curriculum (GC) aankan maar daarbij toch extra ondersteuning nodig heeft als uitbreiding van zorg, krijgt een GC-verslag van het CLB. De school kan dan leersteun vanuit het leersteuncentrum inschakelen. De opmaak van dit verslag gebeurt op basis van wat de school reeds ondernomen heeft binnen haar zorgtraject en wordt versterkt door de inzichten van de CLB-medewerker. Zo kan efficiënt gehandeld worden om de leerondersteuner zo snel als mogelijk op de klasvloer te krijgen. Deze komt enkele uren, afhankelijk van de nood, helpen op de klasvloer en ondersteunt naast de leerling ook de leerkracht.

Wanneer deze zorg ontoereikend blijkt en het gemeenschappelijk curriculum niet gevolgd kan worden, schiet het CLB opnieuw in actie. Het betreft de leerondersteuner en formuleert samen met de leerkracht, ouders en leerling de noden van de leerling en schrijft een traject op maat uit. Dit is het IAC-verslag (Individueel Aangepast Curriculum). Het IAC kan zowel in het gewoon als in het buitengewoon onderwijs vorm krijgen. Een leerling met een IAC-verslag kan een IAC volgen in een school voor gewoon onderwijs of kan zich inschrijven in een school voor buitengewoon onderwijs, Als de leerling nog steeds op de gewone school kan blijven of inschrijven dan wordt dit een inschrijving onder ontbindende voorwaarden.. De klassenraad heeft finaal zeggenschap of dit mogelijk blijft, of dat de draagkracht van de school overschreden wordt en uitgeweken moet worden naar het buitengewoon onderwijs. Als de school oordeelt na overleg met de ouders en het CLB dat de aanpassingen die nodig zijn om een leerling een individueel aangepast curriculum te laten volgen redelijk zijn, dan wordt de inschrijving definitief. De leerling krijgt een individueel aangepast curriculum, met leersteun in de school. De leerling hoeft in dat geval niet meer dezelfde doelen te behalen als de medeleerlingen. In het secundair onderwijs maakt de leerling jaar na jaar studievoortgang via een attest van verworven bekwaamheden.

Een leerling kan ook een OV4-verslag krijgen wanneer er zeer intensieve ondersteuningsnood is en doorgedreven aanpassingen nodig zijn om de leerling het gemeenschappelijk curriculum

te laten blijven volgen. De leerling heeft dan toegang tot buitengewoon secundair onderwijs OV4 of kan les volgen in een school voor gewoon onderwijs

Personeel in de leersteuncentra

Er is een specifiek ambt van leerondersteuner opgericht. Leerondersteuners krijgen een eigen statuut, conform dat van een zorgcoördinator en met behoud van anciënniteit. Dit moet zorgen voor stabiele arbeidsvoorwaarden voor de leerondersteuners. De kerntaak werd decretaal vastgelegd

In een leersteuncentrum zijn de volgende ambten mogelijk:

- het wervingsambt van leerondersteuner;
- het selectieambt van coördinator;
- het wervingsambt van administratief medewerker;
- het bevorderingsambt van directeur (alleen mogelijk in een zelfstandig leersteuncentrum).

In principe kan iedereen met een bachelor- of masterdiploma erin aangesteld worden. In het wervingsambt van administratief medewerker kunnen daarnaast ook kandidaten aangesteld worden met ten minste een diploma hoger secundair onderwijs.

Een leerondersteuner, een coördinator en een administratief medewerker hebben een prestatieregeling van 36 klokuren.

Voor een leerondersteuner legt de regelgeving ook vast welke taken binnen die 36 klokuren vallen:

- de kerntaak. Dat is onder meer de leersteun zelf, de planning, de voorbereiding en nazorg van leersteun, het overleg, en de samenwerking, en de professionalisering;
- de administratieve taken die verbonden zijn aan de functie;
- alle dienstverplaatsingen.

Professionalisering

De scholen van het gewoon onderwijs zullen beter ondersteund worden. Daarnaast worden de ondersteuners inhoudelijk versterkt. Ook de leerkrachten zelf zullen worden versterkt om basiszorg en verhoogde zorg op te nemen in de klas.

De huidige leerkrachten kunnen rekenen op extra bijscholing rond dit thema. In de lerarenopleidingen komt er structureel meer aandacht voor speciale zorgnoden in de klas. Ook

de scholen van het buitengewoon onderwijs zullen kunnen rekenen op extra middelen en extra mensen. Voor het eerst werd een capaciteitsmonitor gemaakt om de noden in het buitengewoon onderwijs in kaart te brengen. Er kwam een capaciteitsbudget specifiek voor het buitengewoon onderwijs.

De brede basiszorg en verhoogde zorg is en blijft de eerste stap voor leerlingen met ondersteuningsbehoeften.

Leerkrachten worden verder geprofessionaliseerd om brede basiszorg en verhoogde zorg op school te voorzien voor iedere leerling via het Leerpunt, via specifiek ingerichte bijscholing, via de pedagogische begeleidingsdienst (PBD) die speciaal hiervoor extra middelen krijgt.

Daarnaast wordt er via pilootprojecten ook ingezet op de lerarenopleiding die - meer dan nu - haar toekomstige leerkrachten zal opleiden om op een onderbouwde wijze te leren omgaan met de grote diversiteit binnen de klasgroep. Deze ondersteuning wordt niet enkel voorzien voor leerlingen die moeite ondervinden om het gemeenschappelijk curriculum te kunnen volgen maar ook voor leerlingen die nood hebben aan meer uitdagingen.

Slot

Het ministerie voor Onderwijs en Vorming zal de implementatie van het decreet leersteun monitoren door onder andere de evolutie van het aantal leerlingen en de leerlingenbewegingen en schoolloopbaantrajecten van leerlingen met een GC-verslag, IAC-verslag of OV4-verslag van de verschillende types en opleidingsvormen op te volgen, naast de effecten op de tewerkstelling van de leerondersteuners.

Er wordt een onderzoek voorzien naar een aantal cruciale aspecten van het leersteunmodel, met name:

- De doelmatige schaalgrootte van leersteuncentra.
- De planlast en werkdruk van de leerondersteuners.
- De mate waarin leerondersteuners op kwalitatieve wijze leersteun kunnen blijven bieden gegeven de evolutie van het aantal leerlingen met een GC-verslag, IAC-verslag of OV4-verslag.
- De objectivering van de toeleiding naar leersteun.

Dit onderzoek moet opgeleverd worden uiterlijk december 2024. De resultaten van het onderzoek zullen benut worden om op basis van de aanbevelingen waar nodig aanpassingen te doen aan het leersteunmodel.

Laat ons met een open geest stapsgewijs het draagvlak voor inclusie in het onderwijs herstellen door dit decreet in haar sterktes op te nemen en te vertalen naar een haalbare werking op de klasvloer

Bronnen

Leersteundecreet en publicaties website Dep. Onderwijs

2/09/2023

Bernard Billiet

Beleidsondersteuner buitengewoon onderwijs

Team onderwijsstructuur

Afdeling Beleid en Belangenbehartiging

0477 37 23 75

Huis van het GO!

Willebroekkaai 36, 1000 Brussel

www.g-o.be

